

„VYVOĽTE SI DNES“

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Jozua 24; 1Moj 12,7; 5Moj 17,19; 5Moj 5,6; 1Kráľ 11,2.4.9; 2Tim 4,7.8

ÚVODNÝ TEXT

Ak sa vám nepáči slúžiť Hospodinovi, vyvoľte si dnes, komu chcete slúžiť: či bohom, ktorým slúžili vaši otcovia za Velíriekou, alebo bohom krajiny Amorejčanov, v ktorej bývate. Ja však i môj dom budeme slúžiť Hospodinovi. (Joz 24,15)

Posledná kapitola knihy Jozua je zasadená do kontextu obradu obnovy zmluvy, ktorú však tentoraz vedie zostarnutý vodca Izraela. Hoci nejde o samotnú zmluvu, ale skôr o správu o obrade obnovenia zmluvy, kapitola obsahuje prvky starovekých vazalských zmlúv na Blízkom východe: (1) preambula, ktorá predstavuje najvyššieho vládcu, iniciátora zmluvy; (2) historický prológ, ktorý opisuje vzťah medzi vládcom a vazalom; (3) zmluvné ustanovenia požadujúce od vazala prejavy úplnej vernosti najvyššiemu vládcovi, ktorých základom a motiváciou je vďačnosť; (4) požehnanie za poslušnosť a kľatby za porušenie zmluvy; (5) svedkovia vazalského záväzku; (6) uloženie dokumentu na budúce čítanie a (7) ratifikácia zmluvy.

Jozua je na konci svojej životnej púte a na obzore nie je za neho žiadna náhrada. Obnovenie zmluvy je pre Izraelitov pripomienkou, že ich kráľom je samotný Jahve a že ak Mu zostanú verní, budú sa tešiť Jeho ochrane. Izrael nepotrebuje ľudského kráľa. Ako teokratický národ musí mať stále na pamäti, že jeho jediným kráľom je Hospodin.

OSNOVA LEKCIE

V poslednej lekcii nášho štúdia otvoríme poslednú kapitolu knihy Jozua (kapitolu 24), v ktorej starnúci vodca ešte raz prehovorí a vedie obrad obnovy zmluvy, ktorý vrcholí naliehavou výzvou na rozhodnutie slúžiť Hospodinovi.

- Joz 24,1–13; 1Moj 12,7: Božie činy v minulosti a obnova zmluvy (nedeľa)
- Joz 24,14.15: Výzva na rozhodnutie a úprimné nasledovanie Boha (pondelok)
- Joz 24,16–21: Výzva slúžiť Hospodinovi (utorok)
- Joz 24,22–24: Výzva na odstránení cudzích bohov a na poslušnosť (streda)
- Joz 24,29–33: Jozuova smrť a výzva pre novú generáciu (štvrtok)

„VAŠE OČI VIDELI“

¹Jozua zhromaždil všetky kmene do Síchemu. Povolal starších a predákov, sudcov a správco Izraela. Keď sa postavili pred Boha, ²Jozua povedal všetkému ľudu: „Takto hovorí Hospodin, Boh Izraela: Vaši otcovia, Terach, otec Abraháma a Nachóra, kedysi bývali za Velriekou a slúžili iným bohom. ³Ja som však vyviedol vášho otca Abraháma spoza Velrieky a previedol som ho celým Kanaánom, rozmnožil som jeho potomstvo a dal som mu syna Izáka. ... ¹²Poslal som pred vami sršne, tie ich vyhnali spred vás a vypudili aj oboch amorrejských kráľov. Nestalo sa to tvojím mečom ani tvojím lukom. ¹³Dal som vám krajinu, ktorá vás nestála nijakú námahu, mestá, ktoré ste nestavali a usadili ste sa v nich. Jete z viníc a olív, ktoré ste nevysádzali.“ (Joz 24,1–3.12.13)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Síchem bol miestom, kde Abrahám pri svojom príchode do krajiny postavil oltár a kde mu Boh prvýkrát dal zaslúbenie krajiny (1Moj 12,7). Teraz, keď sa naplnili zaslúbenia dané Abrahámovi, Izrael obnovuje zmluvu s Bohom práve na tom mieste, kde zaznelo prvé zaslúbenie. Výzva Jozuu pripomína Jákobove slová „teraz odstráňte cudzích bohov, ktorých máte medzi sebou“ (Joz 24,23; porovnaj s 1Moj 35,2–4). Samotné miesto, kde sa udalosť obnovy zmluvy odohráva, je výzvou prejavíť Hospodinovi úplnú lojalitu a odmietnuť všetkých ostatných „bohov“.

Prečítaj si Joz 24,1–13. Čo je hlavným cieľom Božieho posolstva Izraelu?

Boh je hlavným subjektom toho, čo sa v minulosti udialo: „vyviedol som“ (v. 3 a 5), „previedol som“ (v. 3), „dal som“ (v. 3 a 4), „poslal som“ (v. 5), „trestal som“ (v. 5) a podobne. Izrael nie je hlavným protagonistom príbehu, je skôr jeho objektom. Je to Boh, kto stvoril Izrael. Keby Boh nezasiahol do života Abraháma, Izraeliti by slúžili tým istým pohanským modlám. Existencia Izraela ako národa nie je zásluhou žiadneho z jeho patriarchov, ale výlučným dielom Božej milosti. Skutočnosť, že Izraeliti ovládli Kanaán, nie je dôvodom na chvastanie sa, ale prvotnou príčinou, prečo majú slúžiť Bohu.

Hospodinova reč obsahuje päťkrát zmenu medzi „vy“ a „oni“ (otcovia). Otcovia a súčasná generácia v Sícheme sa považujú za jedno. Jozua sa snaží ukázať to, čo Mojžiš potvrdil už v 5Moj 5,3, teda že Hospodin neuzavrel zmluvu len s ich otcami, ale so všetkými, ktorí sa práve teraz zhromaždili pred Bohom. Väčšina prítomných nezažila vyjdenie z Egypta. Nie „všetci“ boli na vrchu Horeb. Jozua však hovorí, že tam boli všetci. Poučenie z minulosti si potrebuje osvojiť každá nová generácia. Boh, ktorý v minulosti vykonal veľké dielo pre ich predkov, je pripravený konať aj pre dobro súčasnej generácie.

APLIKÁCIA

- Ako sa v cirkvi môžeme naučiť citlivejšie vnímať zodpovednosť každého jednotlivca za to, ako sa darí celému cirkevnému spoločenstvu?

„V ÚPRIMNOSTI A V PRAVDE“

¹⁴Preto sa teraz bojte Hospodina, slúžte mu úprimne a verne, odstráňte bohov, ktorým slúžili vaši otcovia za Velriekou a v Egypte. Slúžte Hospodinovi! ¹⁵Ak sa vám nepáči slúžiť Hospodinovi, vyvolte si dnes, komu chcete slúžiť: či bohom, ktorým slúžili vaši otcovia za Velriekou, alebo bohom krajiny Amorejčanov, v ktorej bývate. Ja však i môj dom budeme slúžiť Hospodinovi.“ (Joz 24,14.15)

Akú výzvu adresoval Jozua Izraelitom (Joz 24,14.15)? Čo znamená „slúžiť Hospodinovi úprimne a verne“ (Roh.: „v pravde“)?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Jozuova výzva jasne vyjadruje skutočnosť, že Izrael stojí pred dôležitým rozhodnutím. Bud' si prostredníctvom vernosti Stvoriteľovi zachová svoju jedinečnosť a bude žiť v zaslúbenej krajine, alebo opäť ochabne a stane sa jedným z mnohých modloslužobných národov bez jasnej identity, cieľa a poslania. Volba je na nich.

Jozuova výzva je dvojité: Izrael sa má *báť* Hospodina a má Mu *slúžiť* „úprimne a verne“. Báť sa Hospodina neznamená žiť v neustálom strachu a citovej neistote. Biblický koncept báť sa Hospodina hovorí skôr o úcte a bázni, ktoré pramenia z uznania nepreniknuteľnej veľkosti, svätosti a nekonečnosti Boha na jednej strane a našej malosti, hriešnosti a konečnosti na strane druhej. „Báť sa Boha“ znamená neustále si uvedomovať veľkosť Jeho požiadaviek, uvedomovať si, že On nie je len naším nebeským Otcom, ale aj naším Božským Kráľom. Takéto uvedomenie povedie k životu v poslušnosti Bohu (3Moj 19,14; 3Moj 25,17; 5Moj 17,19; 2Kráľ 17,34). Kým „strach“ opisuje vnútorný postoj, ktorý má charakterizovať pravého Izraelitu, praktickým výsledkom úcty k Bohu je služba. Služba, ktorá sa vyžaduje od Izraela, je charakterizovaná dvomi hebrejskými výrazmi: „v úprimnosti“ a „verne“. Prvý výraz (hebr. *tamim*) sa väčšinou používa ako prídavné meno na opis dokonalosti obetného zvieraťa. Druhý výraz opisujúci službu Izraela je „vernost“ alebo „pravda“ (hebr. *emet*). Tento pojem vo všeobecnosti znamená stálosť a stabilitu. Zvyčajne sa vzťahuje na Boha, ktorého charakter možno opísať vernosťou prejavujúcou sa voči Izraelu.

Verný človek sa vyznačuje spoľahlivosťou a dôveryhodnosťou. Jozua teda vyzýva Izraelitov, aby prejavili rovnakú lojalitu voči Bohu, akú Boh prejavil svojmu ľudu v priebehu histórie. Nejde len o vonkajší súhlas s Jeho požiadavkami, ale o to, čo vyvierá s integrity charakteru. Ich životy by mali zrkadliť vďačnosť Bohu za to, čo pre nich urobil. Podobný postoj by sme mali mať aj my dnes k Ježišovi.

- Čo pre teba znamená slúžiť Hospodinovi „úprimne“ a „verne“? Ktoré rušivé faktory v tvojom živote ti bránia byť úplne oddaný Bohu?

APLIKÁCIA

OSLOBODENIE PRE SLUŽBU

¹⁶Lud odpovedal: „Nech nám ani nenapadne opustiť Hospodina a slúžiť iným bohom! ¹⁷Hospodin je náš Boh. On vyviedol nás a našich otcov z Egypta, z domu otroctva. Pred našimi očami urobil veľké znamenia a chránil nás po celej ceste, ktorou sme šli, i medzi všetkými národmi, cez ktoré sme prechádzali. ... ¹⁹Vtedy povedal Jozua ľudu: „Nemôžete slúžiť Hospodinovi, lebo on je svätý Boh, žiarlivý Boh, ktorý vám neodpustí priestupky a hriechy. ²⁰Ak opustíte Hospodina a budete slúžiť cudzím bohom, odvráti sa a bude s vami zle zaobchádzať, zničí vás, hoci predtým s vami zaobchádzal dobre.“ ²¹Lud však odvetil Jozuovi: „Nie! My budeme slúžiť Hospodinovi!“ (Joz 24,16.17.19–21)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Jozua ako skutočný a verný vodca rešpektuje slobodnú vôľu svojho ľudu. Zároveň túži, aby Izrael slúžil Hospodinovi zo slobodného rozhodnutia a nie z donútenia. Práve preto Jozua hovorí, že si Izraeliti „vyvolili Hospodina, aby mu slúžili“ (pozri Joz 24,22). V iných pasážach sloveso „vyvoliť si“ (*bachar*; tiež „vybrať si“) opisuje Jahveho vyvolenie Izraela (5Moj 7,6.7; 10,15; 14,2). A hoci Hospodin si vyvolil Izraelitov, oni Mu mohli slobodne povedať „nie“. Takéto rozhodnutie by však bolo nezmyselné a absurdné. Izrael môže povedať Bohu „áno“ a ďalej žiť, alebo sa Mu môže otočiť chrbtom a prestať existovať.

Ako Izrael reagoval na Jozuovu výzvu (Joz 24,16–18)? Čo ho viedlo k takejto reakcii (Joz 24,19–21)?

Vo svojej rozhodnej kladnej odpovedi Izraeliti uznávajú, že Boh patriarchov a ich otcov je teraz tiež „náš Boh“ (Joz 24,17.18), ktorému sú ochotní naplno a verne slúžiť. Po takomto nespochybniteľnom potvrdení ich lojality by sme od Jozuu očakávali slová uistenia a povzbudenia. Nie je to však tak. Dialóg medzi Jozuom a ľuďmi naberá radikálny smer, v ktorom sa zdá, že Jozua hrá rolu „diablovho advokáta“. Prechádza od rozprávania o milostivej Božej prozreteľnosti v minulosti k vyhrážaniu sa Izraelitom obrazom Boha, ktorému nie je ľahké slúžiť.

Jozua pozná nestálosť prvej generácie, ktorá podobným spôsobom sľúbila, že bude poslúchať Hospodina (2Moj 19,8; 24,3; 5Moj 5,27), no v okamihu zabudla na svoje sľuby (2. Mojžišova 32). Jozua chce teda veľmi dôrazne Izraelitov upozorniť na niekoľko skutočností. Po prvé, rozhodnutie slúžiť Bohu je vážne. Celý národ sa musí nechať viesť podľa Božieho zjavenia. Požehnanie vyplývajúce z takého vedenia sú zrejme, ale treba si naplno uvedomiť aj dôsledky neposlušnosti. Odpustenie hriechov nie je neodňateľné právo ľudstva, ale zázrak Božej milosti.

Po druhé, rozhodnutie Izraelitov slúžiť Bohu musí byť ich vlastným rozhodnutím, nie niečím, čo im vnútil ich vodca, nech by to bol hneď aj Jozua.

A po tretie, Izrael si musí uvedomiť, že ľudia nemôžu slúžiť Bohu vo vlastnej sile. Služba Bohu sa nedosahuje mechanickým dodržiavaním ustanovení zmluvy, ale osobným vzťahom so zachraňujúcim Hospodinom (porovnaj s 2Moj 20,1.2; 5Moj 5,6.7).

APLIKÁCIA

- Akým spôsobom sa dnes rozhoduješ pre službu Bohu? Vedie ťa zvyk, tradícia, tlak okolia? Alebo ťa vedie osobný vzťah s Bohom? Ako si môžeš strážiť svoj záväzok, aby zostal úprimný a nebol iba reakciou na okolnosti a pocity?

NEBEZPEČENSTVO MODLÁRSTVA

²²Jozua povedal ľudu: „Vzájomne ste si svedkami, že ste si vyvolili Hospodina, aby ste mu slúžili.“ Oni odpovedali: „Sme svedkami.“ ²³„Teraz odstráňte cudzích bohov, ktorých máte medzi sebou, a nakloňte svoje srdce k Hospodinovi, Bohu Izraela.“ ²⁴Nato ľud povedal Jozuovi: „Budeme slúžiť Hospodinovi, nášmu Bohu, a budeme poslúchať jeho hlas.“ (Joz 24,22–24)

O čom hovorí úvodný text (Joz 24,22–24)? Čo viedlo Jozuu k opakovaniu výzvy Izraelitom, aby sa zbavili svojich modliel?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Hrozba modlársťva nebola len teoretická. Na Moábskych pláňach v podobnom kontexte kedysi Mojžiš vyzval Izraelitov na rovnaké rozhodnutie (5Moj 30,19.20). Božstvá, o ktoré teraz ide, nie sú ani egyptskí bohovia a ani kanaánske modly za Jordánom. Nebezpečenstvo modloslužby sa nachádza „uprostred nich“. Preto Jozua ľudí vyzýva, aby „naklonili svoje srdce k Hospodinovi“. Hebrejský výraz *nata* znamená „naťahovať sa“, „skloniť sa“. Opisuje Boha, od ktorého očakávame, že sa skloní a vypočuje modlitby (2Král 19,16; Ž 31,3,4; Dan 9,18), a je to tiež postoj, ktorý od Izraela neskôr požadovali proroci (Iz 55,3; Jer 7,24). Používa sa na označenie odpadnutia Šalamúna, keď sa jeho srdce „naklonilo“ k cudzím bohom (1Král 11,2.4.9). Hriech ľudské srdce nemá prirodzenú tendenciu skloniť sa a počúvať Boží hlas. Potrebujeme sa preto vedome rozhodnúť a svoje srdce nasmerovať k naplneniu Božej vôle.

Odpoveď Izraelitov doslova znie: „Budeme počúvať na Jeho hlas.“ (Roh.) Tento výraz zdôrazňuje vzťahový aspekt poslušnosti. Od Izraela sa nežiada, aby stereotypne dodržiaval nezáživné pravidlá. Zmluva je o živom vzťahu s Hospodinom, ktorý sa nedá úplne vyjadriť iba nariadeniami. Izraelské náboženstvo sa nikdy nemalo stať zákonníckym. Mal to byť neustály rozhovor so svätým a milosrdným Spasiteľom, založený na viere a láske.

Ľudia trikrát slúbili, že budú slúžiť Hospodinovi, načo im Jozua prikázal, aby zo svojho stredy odstránili cudzích bohov. Nenachádzame však žiadnu správu o tom, že by sa to skutočne stalo. V celej knihe opakovane nachádzame príklady o tom, že ľud poslušne nasleduje Jozuove a Mojžišove príkazy. Na konci knihy sa však takýto záznam nenachádza. To necháva Jozuovu výzvu s otvoreným koncom. Ústredná výzva knihy slúžiť Hospodinovi neplatí len pre Jozuovu generáciu, ale aj pre každú novú generáciu Božieho ľudu, ktorá bude čítať alebo počúť toto posolstvo.

- **Čo je najčastejšou príčinou toho, že tvoje sľuby Hospodinovi zostanú nenaplnené? Čo ti tvoja odpoveď hovorí o Božej milosti?**

APLIKÁCIA

DOBRÝ ZÁVER

²⁹Po týchto udalostiach zomrel Jozua, syn Núna, služobník Hospodina. Mal stodesať rokov. ³⁰Pochovali ho na území jeho dedičného vlastníctva v Timnat-Serachu na Efrajmskom pohorí severne od vrchu Gaaš. ³¹Izrael slúžil Hospodinovi, kým žil Jozua a starší, ktorí prežili Jozuu a poznali všetky Hospodinove skutky, ktoré vykonal pre Izrael. ³²Jozefove kosti, ktoré Izraeliti priniesli z Egypta, pochovali v Sícheme na pozemku, ktorý kúpil Jákob od Šechemovho otca Chamóra za sto kesít. Pozemok zdedili Jozefovi synovia. ³³Keď zomrel Áronov syn Eleazár, pochovali ho v Gibeí, meste jeho syna Pinchása, ktoré dostal na Efrajmskom pohorí. (Joz 24,29–33)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si záverečné slová knihy Jozua, ktoré napísal inšpirovaný redaktor (Joz 24,29–33). Ako tieto slová hodnotia Jozuov život? Čo hovoria o budúcnosti?

V epilógu o smrti Jozuu a Eleazára privádza veľkňaz knihu Jozua k vecnému koncu. Spoločným rozprávaním o pohrebe Jozuu, pohrebe Eleazára a pohrebe Jozefových kostí autor vytvára kontrast medzi životom v cudzine a začiatkom života v zaslúbenej krajine. Už nie je potrebné blúdiť. Pozemské pozostatky vodcov netreba nosiť so sebou. Patriarchovia pochovovali svojich príbuzných v jaskyni (1Moj 23,13.19; 1Moj 25,9.10), na pozemku zakúpenom v Sícheme (1Moj 33,19). Teraz národ pochovať svojich vodcov na území ich vlastného dedičstva. To prináša pocit trvalosti. Sľuby dané patriarchom sa splnili. Jahveho vernosť tvorí historickú niť, ktorá spája potomstvo Izraela s jeho súčasnosťou a budúcnosťou.

Kedže záverečné odseky knihy prepájajú celé rozprávanie s väčším príbehom v minulosti, otvárajú aj cestu do budúcnosti. Bývalý arcibiskup z Canterbury Lord George Cary v hlavnom prejave prednesenom v kostole Najsvätejšej Trojice v Shrewsbury vyhlásil, že anglikánska cirkev je „jednu generáciu vzdialená od zániku“.

V skutočnosti je cirkev vždy jednu generáciu od zániku. Bolo to tak aj so starozmluvným Božím ľudom. Jedna veľká kapitola dejín Izraela sa končí. Jeho budúcnosť závisí od toho, ako sa postaví k výzvam, ktoré sa objavujú v budúcnosti. Bude Izrael verný Hospodinovi? Podarí sa Izraelitom pokračovať v nedokončenej úlohe vlastníť celú krajinu? Podarí sa im priľnúť k Jahvem a nezapletú sa do uctievaní modiel? Generácia pod vedením Jozuu bola verná Hospodinovi, ale zachová si nasledujúca generácia rovnaké duchovné nasmerovanie, aké im načrtol jej veľký vodca? Každá nasledujúca generácia Božieho ľudu, ktorá číta knihu Jozua, musí čeliť rovnakým otázkam. Ich úspech bude závisieť od ich vzťahu k zdedeným pravdám a od toho, ako budú reagovať na prichádzajúce výzvy.

APLIKÁCIA

- Jozua, podobne ako Pavol, „bojoval dobrý boj“ (2Tim 4,7). Čo bolo kľúčom k Jozuovmu úspechu? Aké rozhodnutia musíš dnes urobiť, aby aj tvoja životná cesta bola naplnená istotou spasenia?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Na úsvite dejín* si prečítajte druhú časť kapitoly „Józuove posledné slová“ (PP 522–524; NÚD 255.256).

„Medzi zástupmi, ktoré vyšli z Egypta, bolo mnoho takých, ktorí uctievali modly; a sila zvyku je taká, že tento zvyk do určitej miery tajne pokračoval aj po osídlení v Kanaáne. Jozua cítil toto zlo medzi Izraelitmi a jasne vnímal nebezpečenstvá, ktoré z toho vyplynú. ... Zatiaľ čo časť hebrejského zástupu bola skutočne duchovná, mnohí boli len formalisti; ich služba sa nevyznačovala horlivosťou ani serióznosťou. Niektorí boli srdcom modloslužobníci, no hanbili sa to priznať.“ (ST 19. 5. 1881)

„Táto slávnostná zmluva bola zaznamenaná v knihe zákona, aby bola posvätné zachovaná. Jozua potom postavil veľký kameň pod dub, ktorý bol pri svätyni Hospodinovej. *A Jozua povedal všetkému ľudu: Hľa, tento kameň bude svedkom proti nám, lebo počul všetky reči, ktoré nám povedal Hospodin, a bude svedkom proti vám, aby ste nezapreli svojho Boha.* Jozua jasne vyhlasuje, že jeho pokyny a varovania pre ľudí neboli jeho vlastné slová, ale slová Božie, aby pre nasledujúce generácie svedčil o udalosti, na pamiatku ktorej bol postavený, a bol by svedkom proti ľudu, ak by sa niekedy opäť zvrhol v modlárstvo.“ (ST 26. 5. 1881)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Diskutujte o význame výrazu: „on [Hospodin] je svätý Boh, žiarlivý Boh, ktorý vám neodpustí priestupky a hriechy“ (Joz 24,19). V akom zmysle je Boh žiarlivým Bohom?
2. Ako je naša láska k Bohu spojená so slobodou voľby, ktorú nám dáva? Mohli by sme skutočne milovať, keby sme nemali ozajstnú slobodu? Dá sa pravá láska niekedy vynútiť? Ak nie, prečo?
3. Aké sú praktické spôsoby, ktorými môžeme dnešní predstavitelia cirkvi odovzdať pochodeň ďalšej generácii?
4. Zamyslite sa nad životom Jozuu a nad skutočnosťou, že Izraeliti počas celého jeho života slúžili Hospodinovi. Aký záver by ste chceli, aby si ľudia urobili o vašom živote?